LESSON-01 :- SAFETY RULES AND SAFETY SIGNS.

अपघात कसे घडतात ?

अपघात कोणीही घडवित नाही. तसेच आपण अपघात म्हणजे योगायोग नव्हे. अपघात घडण्याची काही कारणे असतात. बरेचसे अपघात माणसाच्या निष्काळजीपणा फाजील, आत्मविश्वास, विसराळुपणा, कामाची सुरक्षित पध्दत माहित नसणे. इ. कारणामुळे होतात.

अपघाताची कारणे :–

अपघाताची काही कारणे खालीलप्रमाणे.

- ✓ धोक्याकडे दुर्लक्ष
- ✓ सुरक्षिततेकडे दुर्लक्ष
- ✓ निष्काळजीपणा
- ✓ कामाची सुरक्षित पध्दत माहीत नसणे.
- ✓ कामाच्या जागी अडचण असणे.
- ✓ कामाच्या जागी पुरेसा प्रकाश, वायुविजवनाची व्यवस्था नसणे.
- ✓ हत्यारांचा अयोग्य वापर.
- ✓ सुरक्षित स्थिती.

सुरक्षिततेचे नियम (SAFETY PRECAUTION)

1 विजेचे कामकरतांना सुरक्षितते संबंधी काळजी घेणे आवष्यक आहे.
2 अपघात दैवयोगाने घडत नाहीत तर अपघातास आपणच कारणीभुत असतो,याची जाणीव प्रत्येक कामगााराने ठेवावी.
3 आपल्या प्रमाणेच इतरांच्या जीविताचेही महत्व अनन्य साधारण आहे.याचीही जाणीव ठेवावी.
4 काम करतांना कपडे घट्ट असावेत.
5 पुरेशा माहिती नसलेल्या कामाची प्रथम माहिती करून घ्यावी व नंतरच ते काम करावे.
6 योग्य त्या अवजारांचा योग्य त्या ठीकाणी उपयोग करावा.
7 चालु लाईनवर कामकरतांना प्रथम अवजार व त्यावरील आच्छादने ;पदेनसंजपवदेद्ध तपासुन पहावीत.
8 खांबावर कामकरतांना सुरक्षित पट्टयाचा ;ेंमिजल इमसजेद्ध उपयोग करावा.
9 खांबावरील दुरूस्तीच्या वेळी विदयुत पुरवठा पूर्णपणे बंद आहे याची खात्री करून घ्यावी. अधिक सुरक्षितता म्हणुन तेथील तारा दुसऱ्या तारेच्या मदतीने षार्ट करून ठेवाव्यात.
10 शिडीखाली कमीतकमी एक मदतनीस अवष्य असावा.
11 सॉकेट मधुन प्लग बाहेर काढतांना तारांना ओढन काढु नये. प्रथम स्विच बंद करावा नंतर प्लगला धरून बाहेर ओढावे.
12 कोणत्याही तारेस विदयुतपुरवठा करण्यापुर्वी तो पुर्ण पणे सुरक्षित आहे हयाची खात्री करून घ्यावी.
13 विदयुत साधानांना आग लागल्यास त्यावर पाणी टाकुनये. अग्निषामकांचा उपयोग करावा अथवा मातीने आग विझवावी.

<u>सुरक्षिततेची सांकेतीक चिन्हे</u> :–

अपघात होवू नयेत म्हणुन सुरक्षितेच्या दृष्टीने आवश्यकतेनुसार वेगवेगळया प्रकारची सांकेतिक चिन्हे असलेले फलक लावले जाते. या सांकेतिक चिन्हाचा अर्थ समजावुन घेऊन आवश्यक ती दक्षता घेतली पाहीजे. सांकेतिक चिन्हे वेगवेगळया रंगाची व आकाराची असतात. काही चिन्हावर अधिक माहिती दर्शविण्यासाठी वर्णाक्षरांचा वापर केला जातो.

सांकेतिक चिन्हाची वर्गवारी खालीलप्रमाणे केली आहे.

1 निषिध्दता दर्शक चिन्हे. **PROHIBITION SIGNS**
2 अनिवार्यता (दक्षता) दर्शक चिन्हे. **MANDATORY SIGNS**
3 सुचना (धोका) दर्शक चिन्हे.**WARNING SIGNS**
4 माहितीदर्शक चिन्हे. **INFORMATION SIGNS**

1 <u>निषिध्दतादर्शक चिन्हे</u> :– PROHIBITION SIGNS

आकार – गोलाकार

रंग – पांढऱ्या रंगावर काळया रंगात निषिध्द काम

अर्थ – हे करू नका

उदाहरणार्थ – धुम्रपान करू नका

Shape	Circular.
Colour bar.	Red border and cross-Black symbol on white background.
Meaning	Shows what must *not* be done.
Example	No smoking.

2 <u>अनिवार्यतादर्शक चिन्हे</u> :– MANDATORY SIGNS

आकार – गोलाकार

रंग– निळया रंगावर पांढरे चिन्ह

अर्थ – हे करा.

उदाहरणार्थ – हातमोजे वापरा.

Shape	Circular.
Colour	White symbol on blue background.
Meaning	Shows what *must* be done.
Example	Wear hand protection.

3 पुर्वसुचनादर्शक चिन्हे :– WARNING SIGNS

आकार – त्रिकोणी

रंग – पिवळया रंगावर काळी बॉर्डर व चिन्ह

अर्थ – या पासुन धोका आहे.

उदाहरणार्थ– विद्युत शॉकपासुन धोका आहे.

Warning signs

SHAPE
Triangular.

COLOUR
Yellow background with black border and symbol.

MEANING
Warns of hazard or danger

Example
Caution, risk of electric shock.

c) WARNING SIGNS

Shape	Triangular.
Colour	Yellow background with black border and symbol.
Meaning	Warns of hazard or danger.
Example	Caution, risk of electric shock.

4 माहितीदर्शक चिन्हे :– INFORMATION SIGNS

आकार – चौकोनी किंवा आयताकृती

रंग – हिरव्या रंगावर पांढरे चिन्ह

अर्थ – इथे उपलब्ध असल्याची माहिती

उदाहरणार्थ – प्रथमोपचार उपलब्ध आहे.

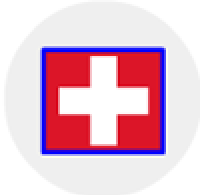

Information signs

SHAPE
Square or oblong.

COLOUR
White symbols on green background.

MEANING
Indicates or gives information of safety provision.

Example
First aid point.

d) INFORMATION SIGNS

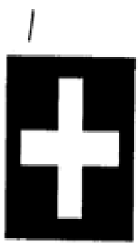

FIRST AID POINT

Shape	Square or oblong
Colour	White symbols on Green background.
Meaning	Indicates or gives information of safety provision/First aid
Example	First aid point.

SIGN BOARDS

CHART 1
SIGN BOARDS

a) PROHIBITION SIGNS

DO NOT SMOKE | SMOKING AND NAKED FLAMES PROHIBITED | DO NOT EXTINGUISH WITH WATER | PEDESTRAINS PROHIBITED

Shape	Circular.
Colour bar.	Red border and cross-Black symbol on white background.
Meaning	Shows what must *not* be done.
Example	No smoking.

b) MANDATORY SIGNS

WEAR HEAD PROTECTION | WEAR EYE PROTECTION | WEAR HEARING PROTECTION | WEAR FOOT PROTECTION | WEAR HAND PROTECTION

WEAR RESPIRATOR | WEAR SAFETY HARNESS/BELT | USE ADJUSTABLE GUARD | WASH HAND

Shape	Circular.
Colour	White symbol on blue background.
Meaning	Shows what *must* be done.
Example	Wear hand protection.

c) WARNING SIGNS

RISK OF FIRE | RISK OF ELECTRIC SHOCK | TOXIC HAZARD

CORROSIVE SUBSTANCES | RISK OF IONIZING RADIATION | LASER BEAM

RISK OF EXPLOSION | OVERHEAD (FIXED) HAZARD | GENERAL WARNING RISK OF DANGER

OVERHEAD LOAD | FRAGILE ROOF | FORK LIFT TRUCK

Shape	Triangular.
Colour	Yellow background with black border and symbol.
Meaning	Warns of hazard or danger.
Example	Caution, risk of electric shock.

d) INFORMATION SIGNS

FIRST AID POINT

Shape	Square or oblong
Colour	White symbols on Green background.
Meaning	Indicates or gives information of safety provision/First aid
Example	First aid point.